

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Πόθεν τὸ κοινὸν γεωγραφικὸν ὄνομα Νειμπουργιό, Νειμπουργιός, Ἐμποργιός, Ἐμπορεῖον.

Ἐν φυλλαδίῳ 3ῳ τῆς «Ἐστίας» τῆς 21 Ἰανουαρίου 1890 ἐδημοσιεύσαμεν μελέτην περὶ τοῦ κοινοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος «Δασκαλείο», δι' οὗ ὀνομάζονται πολλαὶ ἔρημοι νησίδες καὶ βράχοι περιαιεῖς, κείμενοι περὶ νήσους καὶ παράλια τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καταδειχόμεν ὅτι τὸ ὄνομα ἔφερε μὲν τύπον ἑλληνικόν, ἀλλὰ δὲν προέκυψεν ἐκ τῆς λέξεως «διδασκαλείον», ὡς τῶς ἐθεωρεῖτο, ἀλλ' ἐκ παρετυμολογίας τῆς ἰταλικῆς λέξεως scoglio, da ἢ di scoglio, σημαίνουσης σκόπελον καὶ μικρὰν βραχίωδη νῆσον. Ἦδη ὅμοιον θέμα ἐρχόμεθα νὰ πραγματευθῶμεν πλείοτέρᾳ τινι γράφοντες περὶ τοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος Νειμπουργιό, Ἐμποργιός, Ἐμπορεῖον, δι' οὗ ἐν νήσοις τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν καλοῦνται χωρία μεσόγεια καὶ παράλια μετὰ τῶν παρ' αὐτοῖς λιμένων.

Τὸ ὄνομα τοῦτο οἱ ἐγχώριοι καὶ τῶν Εὐρωπαϊῶν οἱ γράψαντες ἀρχαιολογικὰ καὶ γεωγραφικὰ περὶ Ἑλλάδος παράγουσιν ἐκ τῆς λέξεως «ἐμπορεῖον», λέγοντες ὅτι τὰ χωρία τὰ φέροντα τὸ ὄνομα τοῦτο ἦσαν ποτε ἐμπορεῖα. Ἐγὼ αὐτὸς ὅτε τῷ 1880 ἔγραψον τὰ περὶ Ἄνδρου Γεωγραφικὰ ὑπομνήματα παρεσίρηθην ἐκ τῆς τοιαύτης ἐτυμολογίας καὶ ἐγράψα ἐν σελ. 11 ὅτι «τὰ πλοῖα τῶν Ἀνδρῶν τοῦ Κάτω Κάστρου προσορμίζονται εἰς τὸν βόρειον μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς πόλεως Ἄνδρου, τὸν καλούμενον Ἐμπορεῖον, κοινῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Νειμπουργιό». Ἡ τοιαύτη ὅμως παραγωγή τῆς λέξεως εἶνε ἐντελῶς ἐσφαλμένη καὶ ἀνυπόστατος, ὡς ἐξήγαγον ἐκ μεταγενεστέρων γεωγραφικῶν καὶ ἐτυμολογικῶν ἐρευνῶν.

Εἶνε ἀληθές ὅτι τὸ ὄνομα ἐμπόριον καὶ ἐμπορεῖον ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς ὄνομα λιμένων τινῶν καὶ πόλεων, ἰδίως ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον νεουσῶν παραλιῶν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ Εὐξείνου, προσελθόν ἐξ ἰδιαζούσης αὐτόθι ἐμπορικῆς κινήσεως, εἰς ἣν συνέτρεχε τὸ ἐπιτήδειον τῆς γεωγραφικῆς θέσεως καὶ οἱ ἐν αὐταῖς ἄποικοι. Ἀλλὰ τὰ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς νήσοις Νειμπουργιὰ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοιαύτην παράστασιν, οὐδὲ τὸ ὄνομα προέκυψεν ἐκ τοῦ ἐμπορίου, διότι ἡ λέξις ἐμπόριον ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον ἔμεινεν ἀναλλοίωτος. Εἰς ὅλας τὰς δημόδιαις διαλέκτους τῶν Ἑλλήνων «ἐμπόριον» καὶ «ἐμπορεύομαι» λέγονται ὡς καὶ ἐν τῇ κλασικῇ ἀρχαιότητι. Τὸ ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς λέξεως ν (νειμπουργιό) μαρτυρεῖ ὅτι αὐτόθι ὑπάρχει λείψανον λέξεως ἄλλης.

Χωρία καὶ συνοικισμοὶ φέροντες τὸ ὄνομα Νειμποριό, Ἐμποριό, ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς νήσοις

Ἄνδρω, Θήρα, Χάλκη τῇ παρὰ τῇ Ῥόδῳ, Καλύμνῳ, Νισύρῳ, Κάτῳ, Σύμῃ, Χίῳ, ἴσως δὲ καὶ ἐν ἄλλαις, ἀλλὰ τὰ παραδείγματα τούτων ἀρκούσι πρὸς τὸν σκοπὸν μας.

Ἐξετάσωμεν ἐν συντομίᾳ τὴν θέσιν τῶν διὰ φέρων τούτων Νειμπουργιῶν ἐν ταῖς προρρηθείσαις νήσοις.

Ἐν Ἄνδρῳ Νειμπουργιό λέγεται ἡ περὶ τὸν βόρειον μυχὸν τοῦ λιμένος συνοικία, ἡ ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως Ἄνδρου, τῆς κειμένης ἐπὶ ἀκρωτηρίου μακροῦ, ἐφ' οὗ καὶ τὸ μεσαιωνικὸν φρούριον ἐν ᾧ περιεκλείετο. Τὸ Νειμπουργιό κείται ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Ἐν Θήρᾳ Ἐμποριό καλεῖται μεσόγειον χωρίον μετὰ καστελλίου εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς νήσου κείμενον, ἀπέχον τοῦ χωρίου Πύργου, ἐνθα κάστρον, ἡμίσειαν ὄραν, πρωτεύουσα ἐν τοῦ ἐκ τούτου κατὰ τὴν τῶς ἐτυμολογίαν κληθέντος δήμου Ἐμπορείου.

Ἐν Κάτῳ Ἐμποριός καλεῖται κόμιον παράλιον, ἐνθα ναυπηγεῖον, πρὸς Α τοῦ Φρῦ κείμενον, τοῦ ἐπινείου τῆς Ἁγίας Μαρίας πρωτεύουσας τῆς νήσου. Τὸ μεσαιωνικὸν κάστρον τῆς νήσου κείται πρὸς Μ τοῦ Ἐμποριοῦ.

Ἐν Καλύμνῳ οὗτο καλεῖται λιμὴν εἰς τὰ βόρεια τῆς νήσου, παρ' ᾧ καὶ οἰκήσεις τινες, ἀπέναντι κείμενος τῆς νησίδος Τελέντου, πόρρω τῆς πρωτεύουσας τῆς νήσου Χώρας, ἧς ὑπέρεκειται τὸ μεσαιωνικὸν κάστρον. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἐμποργιῷ ὑπάρχει ἡρειπωμένον κάστρον.

Ἐν Χάλκῃ τῇ πρὸς Δ τῆς Ῥόδου κειμένη ὁ κύριος λιμὴν λέγεται Ἐμποριό καὶ Σκάλα. Κείται πρὸς Α τῆς μεσογείου πρωτεύουσας τῆς νήσου, ἐνθα καὶ τὸ ἀπέχον μίαν ὄραν τοῦ λιμένος μεσαιωνικὸν κάστρον.

Ἐν Νισύρῳ, ἧτις εἶνε νῆσος περιφερῆς ἀποτελουμένη ἐξ ἐνὸς ὄρους, ἔχοντος ἐν μέσῳ πεδινήν χώραν, σχηματιζομένην ἐκ παλαιοῦ θεσθέντος κρατῆρος ἠφαιστείου, ὑπάρχει ἐπίσης χωρίον Νειμπουργιό πρὸς τὰ βόρεια ὑψηλὰ χεῖλη τοῦ κρατῆρος, εἰς ὕψος περίπου 430 μέτρων. Πρὸς τὰ μεσημβρινὰ δὲ χεῖλη ὑπάρχει τὸ χωρίον Νίκια. Πρὸς Β τοῦ Νειμπουργιοῦ καὶ ἐν ἀριστερᾷ τῷ εἰσιόντι εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου Μανδράκι κείται τὸ μεσαιωνικὸν κάστρον, ἐνθα σήμερον ὑπάρχει Μονή.

Ἐν Σύμῃ Νειμπουργιός λέγεται ὁ ἕτερος τῶν δύο μυχῶν τοῦ κόλπου τῆς Σύμης, ὁ πρὸς Β. Περὶ τὸν πρὸς Μ δὲ κείται ἡ σημερινὴ πόλις τῆς νήσου.

Ἐν τέλει σημειώσωμεν ὅτι ἐν Χίῳ ἐν τῇ περιούχῃ τῶν Μαστιχοχωρίων Ἐμποριός λέγεται τὸ ἀκροθαλάσσιον τοῦ πρὸς τὸ μεσημβρινοδοῦ. τῆς νήσου κειμένου χωρίου Πυργίου, ἐνθα, (λέγει ὁ Α. Πασπάτης ἐν τῷ Χιακῷ γλωσσάρῳ, πλανηθεὶς ἐκ τῆς φερομένης ἐτυμολογίας) τὸ πάλαι ἦτο τῶν χω-

ρίων ὁ λιμὴν καὶ τὸ 'Εμπορεῖον». Παρὰθετεῖ δὲ καὶ δίστιχον.

Εἰνὰ 'θελα στὸν 'Εμπορεῖον νὰ πῶ μὲς' τὰ λέπια,
Γιὰ νὰ μὲ φᾶ ἡ θάλασσα τσαὶ τοῦ γιᾶλοῦ ἡ λέπρα.

Ἐν Πυργίῳ δὲ ὑπάρχει ὀχυρωματικὸς πύργος μετὰ τάρου, καὶ πλησίον τὰ εἰσέπια φρουρίου καλουμένου νῦν τῶν 'Απολύχων.

Πιθανόν, ὡς προσεῖπον, τὸ ὄνομα τοῦτο νὰ ὑπάρχει καὶ εἰς ἄλλας νήσους, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθηεν ν' ἀνεύρω ἕτερα παραδείγματα, διότι οὔτε πάσας τὰς νήσους τῶν Ἑλληνικῶν θαλασσῶν περιηγήθηεν, οὔτε περὶ πασῶν ὑπάρχουσι μονογραφαίαι. Ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Ἑλλάδι, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, τὸ ὄνομα εἶνε ἄγνωστον.

Ἐκ τῶν μνημονευθεισῶν νήσων ὁ ἀναγνώστης θὰ παρετήρησεν ὅτι τὸ ὄνομα Νειμπουργιὸς ἀναφέρεται εἰς νήσους ἐφ' ὧν ἐπὶ μακρὸν ἐκυριάρχησαν Ἐνετοί, Γενοαῖοι, τὰ τάγματα τῶν ἰπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ τῆς Μάλτας, καὶ ὅτι τὰ μέρη τὰ καλούμενα Νειμπουργιὸν κείνται ἐκτὸς τῶν φρουρίων, τῶν καὶ κάστρων καὶ καστελλίων καλουμένων.

Θὰ ἦτο ἤδη ἀφορήτου σχολαστικότητος ἔργον, ἂν ἀνεπτύσσομεν ἐνταῦθα καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐμπορεῖα εἰς τὰς θέσεις τὰς ὀνομαζομένας Νειμπουργιὰ δὲν εἶχον λόγον ὑπάρξεως.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπὸ ἕτερον τύπον μαρτυροῦντα τὴν ἀληθῆ καταγωγὴν αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐν Κυθήροις καὶ ἐν Τήνῳ. Ἐν Κυθήροις περιεσώθη ἀπλοῦν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ χωρίου Μπούργου, ἢ Μπούρκου, ἐγγὺς τῆς πόλεως Κυθήρων, ἐνθα τὸ Ἐνετικὸν φρούριον τῆς νήσου, καὶ ἐνθα συνοικία τῆς πόλεως, περὶ τὸ φρούριον κειμένη καλεῖται ἔτι καὶ νῦν Μέσα Μπούργου κατ' ἀντίθεσιν τοῦ πόρου τοῦ κάστρου κειμένου Μπούργου. Ἐν τῇ ἐμῇ Γεωγραφίᾳ τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, σελ. 280, ἐσημείωσα τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ borgo. Ἐν ἐγγράφῳ τῶν ἀρχῶν τῆς 15' ἑκατοῦ. ὁ λιμὴν Καψάλη τῶν Κυθήρων, ὁ εὐθὺς ὑπὸ τὸ φρούριον κείμενος, λέγεται Borgho di Capsali (Κ. Νάθα Μνημεῖα Ἑλλήν. ἱστ. τόμ. 6 σελ. 307) ἐν ἑτέρῳ δ' ἐγγράφῳ τοῦ 1527 συνοικία τῆς πόλεως Ζακύνθου ὀνομάζεται Borgho della Marina. Ἐν Τήνῳ δὲ ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου ἐπὶ Ἐνετῶν ἐκαλεῖτο Ξώμπουργο, οὕτω δὲ καὶ νῦν ἡ θέσις, ὅ ἐστι Ἐξω Μπούργου, κατ' ἀντίθεσιν ἀναμφιβόλως τοῦ ἐν τῇ παραλίᾳ Μπούργου, ὡς λέγονται νῦν πολλὰ τῆς Ἑλλάδος Ἐξω Μεσιὰ καὶ πόρου τῆς πρωτεύουσας πόλεως θέσεις.

Οἱ ἀπὸ τῶν Σταυροφοριῶν κατακτήσαντες τὰς Ἑλληνικὰς νήσους Ἐνετοί, Γενοαῖοι, Ἰωαννῖται, ἰππῶται τῆς Μάλτας καὶ ἄλλοι πρῶτον ἔργον ἐποίουν μετὰ τὴν κατάληψιν ἐκάστης νήσου τὴν ἰδρυσιν εὐθὺς φρουρίου, ὅπερ ὀνομάζον κάστρον, καστελλί, φορτέτζα. (Ἡ λέξις κάστρον

εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὴν ἑλληνικὴν πολὺ πρότερον.) Ἐν τοῖς φρουρίοις δὲ τούτοις ποῦ μὲν περιεκλείετο καὶ ἡ πόλις, ποῦ δὲ κατόικουν ἐν αὐτοῖς μόνον οἱ κατακτιτῆται μετὰ τῆς φρουρᾶς αὐτῶν.

Σὺν τῷ χρόνῳ ἔξω τῶν φρουρίων τούτων ἐγίνοντο συνοικισμοὶ καὶ ἐσχηματίζοντο πολίχναι, αἰτινες ἐκαλοῦντο borgo ἢ burgo, ὄνομα ἐν χρήσει εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἐκ τοῦ λατινικοῦ burgus, ἐξ οὗ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Εὐρώπης καλοῦνται. Ὁ Δουκάκιος ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ αὐτοῦ τῆς mediae et infirmae latinitatis γράφει «Burgus, burgum: Ita appellabatur crebra habitacula constituta ... seu domorum congregationem, quae muro non clauditur», ὅ ἐστι οὕτως ἐκάλουν οἰκήματα πυκνῶς ἰδρυμένα ... ἢ ἄθροισμα οἰκιῶν μὴ περιεκλειομένων ὑπὸ τείχεος. Ἐκάλουν δὲ προσέτι burgum καὶ τὰ μικρὰ κάστρα, τοὺς πύργους. Ἐκ τοῦ τοιοῦτου δὲ ὀνόματος προέκυψεν ἡ λέξις Ξώμπουργο ἐν Τήνῳ. Ἀλλὰ κατόπιν ἀξαναμένου τοῦ πληθυσμοῦ τῶν μπούργων, καὶ ἀναφυομένου ἄλλων ἀναγκῶν κοινωνικῶν καὶ ναυτικῶν, ἐκτίζοντο ἀπώτερον τῶν μπούργων νέα μπούργα, ἅτινα ἐν τῇ κοινῇ διαλέκτῳ ὀνομάσθησαν Νειμπουργιὰ (νεῖδ μπούργο). Ταῦτα δὲ εἶνε τὰ ἀλλαχού τῆς Ἑλλάδος καλούμενα ὑπὸ ἑλληνικὸν τύπον Νεοχώρια, ἢ Νεαπόλεις. Ὅτε δὲ μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου ἡ καταγωγὴ τῆς λέξεως Νέον Μπούργον ἀπωλέσθη ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἐπομένων γενεῶν, μετεβλήθη τὸ ὄνομα νειμποριὸν εἰς ἐμπορεῖον ἐκ τοῦ ἐμπορος παρετυμολογούμενον, ἐξ οὗ ἀπευθείας οἱ νεώτεροι φιλόλογοι Ἕλληνας καὶ αλλοδαποὶ πλανηθέντες παρεήγαγον τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ «ἐμπορείου», καὶ ὁ ὄρισας τὰ ὀνόματα τῶν δήμων Θήρας ἐκάλεσεν ἕνα τῶν δήμων ταύτης δήμον Ἐμπορείου.

Ἐκ τούτων ἐξαγεται, ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ Νειμπουργιὰ εἶνε κτίσματα μεταγενέστερα τῶν χρόνων τῆς κτίσεως τῶν κάστρων καὶ τῶν περὶ ταῦτα μπούργων.

Ἐν τῇ Γουρκογραφικῇ Μαρτίνου Κρουσίου (σελ. 207) ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις περὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου: «Νυσὴ Σανδορήνα Ἀρτζιπελάγου, ἐχὴ κάστρα πέντε Σκαρό, Ἅγιο Νικόλαω καὶ Νουργιόμπουργο, Ἀκρωτήρι, Νιμπουργιό». Ἐκ ταύτης δὲ καταφανὲς καθίσταται, ἐφαρμοζομένης τῆς ὁρθῆς γραφῆς, ὅτι ὑπῆρχον δύο κάστρα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸ Καινονιργιόμπουργο καὶ τὸ Νιμπουργιό, τὸ ἐν ἐπωνομάσθη «καινοβργιον» τὸ ἕτερον «νέον», ὅπερ ταῦτό.

Ἡ ἀλάνθαστος αὕτη ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος ἐξηγεῖ ὀρθῶς καὶ χωρίον τοῦ Βιβλίου τῆς Κουγκέστας, ἢ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μορέως. Ἐν στίχῳ 3340 ἀναφέρεται ὅτι ὁ Μακρυνὸς καὶ ὁ Καντακουζηνὸς ἐλθόντες εἰς Βελιγροστὴν

«Ἐκάψαν τὸ ἐμποριὸν τὸ κάστρον μόνη ἀφῆκαν»

Ἁ Buchon ἐξηγεῖ ἐν τῇ μεταφράσει του τὴν

λέξιν «εμπόριον» διὰ τοῦ «marché publique» (σελ. 108 τῶν Chroniques étrangères), τὸ ἰταλικὸν ὄμως κείμενον τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μωρέως, ὅπερ ἦτο ἄγνωστον τῷ Buchon, ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ Hopf ἐν τοῖς Chroniques Greco-Romaines σελ. 449, γράφει «e de li partiti giunsero a Chalcho (Χελκός)... e deli a Veligosti depre dando e brusando li casali» ὃ ἐστὶ ἐκαψαν τὰς οἰκίας, τὸ προάστειον, τὸ burgo. Ἀλλαχοῦ δὲ ὁ γασμουλός ποιητὴς τοῦ χρονικοῦ δὲν μεταχειρίζεται τὸ ὄνομα «εμπόριον» ἀλλὰ τὸ «μποῦρκον». Οὕτως ἐν στιχ. 6900 λέγει ὁ Ντζεφρὲς ντὲ Μπριέρες (Geoffroi de Bruyères) ἐζήτησε παρὰ τοῦ ὁμώνυμου ἐξαδέλφου του, αὐτὸς μὲν νὰ μείνῃ εἰς τὸ κάστρον,

«καὶ ἡ ἕτερη φαιμελιά του νὰ εἶναι εἰς τὸ μποῦρκον».

Ὁνομάζει δὲ τοὺς οἰκοῦντας τὰ «μποῦργα» βουργησίους πρὸς διάκρισιν τῶν ἀρχόντων. Οὕτω δὲ ἐκάλουσιν οἱ Βυζαντινοὶ καὶ τοὺς περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐγκατασταθέντας ἀποίκους Βενετοὺς «βουργεσίους» burgenses.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου. Βραδύτερον θέλομεν δημοσιεύσει μελέτην μακροτέραν περὶ τοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος τοῦ φερομένου ὑπὸ τὸν τύπον Μεσσαριά, Μεσσαρά, Με-

σαρκά, Μασσάδα, Μασσάρι, Μεσσαρέα, ὅπερ μέχρι τοῦδε θεωρεῖτο ἑλληνικόν, σημαῖνον τόπον ἐν μέσῳ ὄρεων, δι' οὗ ὀνομάζονται δύο μεγάλαι πεδιάδες, ἡ μία ἐν Κρήτῃ (Μεσσαρά), ἡ ἕτέρα ἐν Κύπρῳ (Μεσσαρκά), χωρία ἐν Ἄνδρῳ, Κύθνῳ, Θήρῳ καὶ Ἰνάρῳ, ῥάκας καὶ πεδιά ἐν Τήνῳ καὶ Κῶ (Μεσσαριά), θέσις Μασσάδα ἐν Πάρῳ, χωρίον Μασσάρι ἐν Ῥόδῳ. Ὑπὸ τὸν τύπον δὲ Μεσσαρέα τὸ ὄνομα ἐφέρετο ἐπὶ τῶν φραγκικῶν χρόνων ἐν Πελοποννήσῳ, καλουμένου τοῦ ἡμισέως αὐτῆς Μεσσαρέας, τοῦ ἑτέρου δὲ ἡμισέως Μορέας. Καθ' ἡμᾶς τὸ ὄνομα παράγεται ἐκ τῆς λέξεως massaria ἢ masseria, δι' ἧς ἐκαλοῦντο κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα μεγάλαι ἰδιοκτησίαι καὶ μέρη καλλιεργημένα, καὶ ἐξ ἧς ἔχουσι τὸ ὄνομα πόλεις τινὲς καὶ πόλιναι ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου ἔχοντα ἀνάγκη ἀναπτύξεως ἱστορικῆς καὶ γεωγραφικῆς μάλλον ἐκτενοῦς, θέλομεν βραδύτερον πραγματευθῆ, καθὼς καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος Νάουσα, δι' ἧς ὀνομάζονται λιμένες ἐν Πάρῳ καὶ Κύθνῳ, τὸ ὅποσον θεωροῦσιν τινες ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἡμεῖς δὲ λέξιν ἐν χρήσει ἐπὶ Ἑνετῶν, εἰλημμένην ἐκ τοῦ παραμάζοντος λατινισμοῦ.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ὁ κ. Louis Dyer, πρῶτον καθηγητῆς ἐν τῇ ἐν Ἀμερικῇ ἀκαδημίᾳ Harvard, ὅστις πρότερον ἐπὶν διέτριψεν ἐπὶ ἔτος περίπου ἐν Ἑλλάδι, ἐδημοσίευσεν κατ' αὐτῆς ἔργον σπουδαῖον ὑπὸ τὴν συνοπτικὴν ἐπιγραφὴν: οἱ θεοὶ ἐν Ἑλλάδι (The Gods in Greece, Macmillan and Co London 1891 σελ. 157 εἰς 80ν). Τὸ περιεχόμενον διεκρινώθη πέρυσιν εἰς σειρὰν ὀκτῶ ἀκροάσεων, εἰς τὴν ἐν Βοστώνῃ περιώνυμον Lowell Institute. Κατὰ τὴν ἐκτενεστέραν τοῦ βιβλίου ἐπιγραφὴν, ἀπαρτίζεται τούτο ἐκ «Μελετῶν περὶ τῶν θεοτήτων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ἱερῶν τινῶν ἐπισημάτων ἀνασκαφέντων». Μετὰ εἰσαγωγικῶν κεφαλαίων πραγματευόμενον περὶ τῆς ἐν γένει θεοσεκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἑπονται τὰ ἐξῆς: ἡ Δήμητρα ἐν Ἐλευσίῃ καὶ Κνίδῳ, — ὁ Διόνυσος ἐν Θοράκῃ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀττικῇ, — ὁ Διόνυσος ἐν Ἀθήναις, — οἱ ἐν Ἐλευσίῃ θεοί, — ὁ Ἀσκληπιός ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ Ἀθήναις, — ἡ Ἀφροδίτη ἐν Πάρῳ, — ὁ Ἀπόλλων ἐν Δῆλῳ. Ἡ ἐπὶ τόπου ἐξέτασις τῶν ἀνασκαφέντων μνημείων, προστιθεμένη εἰς τὰς βιβλικὰς καὶ εὐρείας ἀρχαιολογικὰς γνώσεις τοῦ φιλέλλητος ἑλληνιστοῦ, ἐπαυξάνει τὴν ἀξίαν τῆς συγγραφῆς, ἀποτελοῦσα ἀνέγνωσμα τερπνόν ὅσον καὶ διδακτικόν. Τὸ βιβλίον ἀφιερῶται εἰς τὸν ἡμέτερον κ. Δ. Βικέλιον.

Θεατικὰ

Τὸ Μελοδραμα ματικόν θεάτρον τοῦ Βερολίνου διεκόψε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὰς παραστάσεις του, ὡς γίνεται κατ' ἔτος, μέχρι τῆς 31 Λυγούστου. Κατὰ τὴν λήξασαν ἐνιαύσιον περίοδον ἐδόθησαν ἐν ὄλῳ 282 παραστάσεις, ἐξ ὧν ἐννέα συναυλίαι διὰ μελωδημάτων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ παρεκκλησίου, 15 ὀρχη-

στικαὶ παραστάσεις, 2 εορταστικαὶ ἐσπερίδες καὶ 256 μελοδραματικαὶ παραστάσεις. Κατὰ τὰς παραστάσεις ταύτας ἐγένεσαν 81 ἀναπαραστάσεις ἔργων τοῦ Βάγνερ, 42 τοῦ Βέρμπερ, 13 τῶν Μότσαρτ καὶ Μένιερμπερ καὶ 13 ὡσαύτως τοῦ συνθέτου τῆς *Karmer*. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ ἀναπαρεστάθησαν 29 φορές ὁ *Tannhauser* καὶ 24 ὁ *Lohengrin*, ἐκ δὲ τῶν τοῦ Βέρμπερ ἀναπαρεστάθη 36 φορές ὁ *Oberrin*. Κατὰ τὴν προσεχῆ περίοδον θὰ ἀναβιβάσθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς νέον τι μελοδραμα τοῦ Μοσκόφσκι.

— Ὁ ἐν Παρισίοις σπουδάζων τὴν μηχανικὴν κ. Μπαλάνος θὰ οἰκοδομήσῃ προσεχῶς εἰς τὴν ὁδὸν Προαστείου θέατρον μετὰ 1,200 θέσεων.

Παντοῖα

Ἡ ἄγγελος συγγραφεὺς παρατηρεῖ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πτηνῶν ἐλαττοῦται ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐνεκα τῆς ἀσυγγνώστου συνηθείας τοῦ νὰ μεταχειρίζονται ταῦτα πρὸς στολισμὸν. Τὸ ὄρκιον θαλάσσιον πτηνόν, ἀλκυόν, σχεδὸν ἐξέλειπεν ἐκ τῶν μερῶν ὅπου συνειθίζε νὰ ἐνδιατᾶται ἄλλοτε. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀκανθουλίδα καὶ πολλὰ ἄλλα πτηνά, ἔχοντα τὴν ἀτυχίαν νὰ κοσμοῦνται ὑπὸ λαμπρῶν περῶν. Καὶ αἱ γελιδόνες αὐτὰ δὲν ἐξικροῦνται τοῦ καταδιωγμοῦ, ὅπως τὰ σώματα τῶν κοσμησῶσι γυναικείους πύλους. Πολλὰκις ὁ τυπὸς ἐγράφε περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλ' ὁ κατὰ τῶν πτηνῶν πόλεμος δὲν ἐπαύσε καὶ τὸ κακὸν ἐξακολοῦε. Ἐὰν οἱ πατέρες ἐπέβαλλον εἰς τὰς θυγατέρας τῶν ν' ἀπορρίψωσι στολισμὸν ὅστις, κατὰ τὴν γνώμην τῶν φρονίμων, οὐδόπως προσθέσει εἰς τὴν καλλονὴν τῶν, ἴσως θὰ ὑπῆρχεν ἐλπίς νὰ σταματήσῃ τὸ βάρβαρον ἐμπόριον τῶν νεκρῶν πτηνῶν.